

Academic Article

The fascination of the Karen woven fabric (Pw aka nyaw): Beauty on the way of life of the ethnography

Suphot Maikuntha^{*}

Faculty of Fine Arts and Architecture, Rajamangala University of Technology Lanna, Chiang Mai 50300, Thailand

Abstract

The Karen's way of life has faith with religious beliefs. Through the beauty of the fabric that is worn in daily life. Hand-embroidered patterns, the pattern was weaving with back strap loom that can create many patterns. The pattern came from natural technique and using color is colorful and unique. Therefore, the Karen peoples had binding, conserving with the nature resources, self-sufficient path. Overall had recorded in the fabric by forwarding the wisdom from predecessor. So, the Karen woven fabric is beautiful and has the value for conserve and keep on.

Keywords: Karen, Embroidered fabric, Sufficient life

^{*}

Corresponding authors:

Suphot Maikuntha E-mail: rackana18@gmail.com

Received: 18 September 2019,

Revised: 20 February 2020,

Accepted: 27 March 2020

บทความวิชาการ

มนต์เสน่ห์ผ้าทอ กะเหรี่ยง: ความสวยงามของลวดลายบนวิถีชาติพันธุ์

สุพจน์ ใหม่อันทะ*

คณะศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงใหม่ 50300

บทคัดย่อ

วิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงที่มีความเชื่อต่อศาสนา ผ่านความสวยงามบนผืนผ้าที่สวมใส่ในชีวิตประจำวัน ลวดลายปักด้วยมือ ลวดลายทอด้วยอุปกรณ์ที่เรียกว่า กี่เอว สามารถรังสรรค์ลวดลายได้หลากหลาย เป็นลวดลายบนผืนผ้าที่ใช้เทคนิคทางธรรมชาติ การผสมสีบนผืนผ้ามีความกลมกลืนด้วยสีธรรมชาติ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์และความเชื่อเรื่องพลังธรรมชาติ ทำให้ชาวกะเหรี่ยงเป็นชนชาติพันธุ์ที่รักษาธรรมชาติ หวงแหนทรัพยากร ผูกพันกับวิถีพอเพียง คงคุณค่าเรื่องราวที่ลึกซึ้งบนผืนผ้าทอ ผ่านการสืบทอดภูมิปัญญาดั้งเดิมจากบรรพบุรุษ ทำให้ผืนผ้าแห่งชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีความสวยงาม ทรงคุณค่าต่อการอนุรักษ์สืบทอดให้คงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ: ชาวกะเหรี่ยง, ผ้าปักด้วยมือ, วิถีพอเพียง

* ผู้แต่งหลัก:

สุพจน์ ใหม่อันทะ อีเมล: rackana18@gmail.com

วันที่รับบทความ: 18 กันยายน 2562,

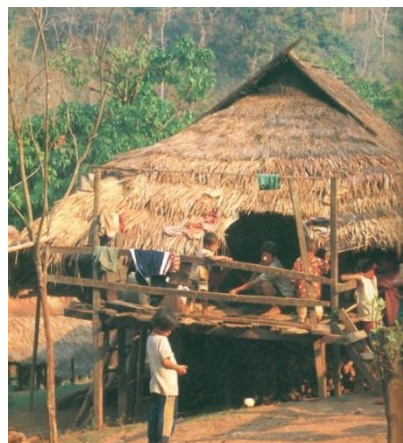
วันที่แก้ไขบทความ: 20 กุมภาพันธ์ 2563,

วันตอบรับบทความ: 27 มีนาคม 2563

บทนำ

กะเหรี่ยง(Karen) มีถิ่นฐานดั้งเดิมแถบบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย พม่า ในประเทศไทยเมื่อประมาณ 600-700 ปี ส่วนใหญ่อาศัยในเขตประเทศพม่า มีบางส่วนได้อพยพมาตั้งบ้านเรือนในเขตภาคเหนือของประเทศไทย การอพยพครั้งใหญ่ของชาวกะเหรี่ยงจำนวนมากเข้าสู่ประเทศไทยเกิดขึ้นราว 200 ปี อันเนื่องมาจากสงครามไทยรบกับพม่า สมัยพระเจ้าอลองพญา และมีการอพยพเข้ามาอีกครั้งหนึ่งประมาณปี พ.ศ. 2428 เมื่ออังกฤษได้ยึดครองประเทศพม่า ชาวกระเหรี่ยงแบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่คือ 1) กะเหรี่ยงสะกอ (Sa - kow) เรียกตนเองว่าปกาเกอะญอ 2) กะเหรี่ยงโป (Pow) เรียกตนเองว่าโพล่ง 3) ปะโอ หรือตองสู และ 4) บะเว หรือคะยา มีภาษาพูด คือภาษากะเหรี่ยง เป็นภาษาตระกูลจีน-ทิเบต ภาษาทิเบต-พม่า ภาษากะเหรี่ยงที่ใช้สื่อสารกันในประเทศไทย และพม่า มีกลุ่มภาษาย่อยแปดภาษา ในประเทศไทยมีสี่ภาษา โครงสร้างทางสังคม ระบบความเชื่อ ระบบการปกครองชุมชน กะเหรี่ยง มีทั้งดั้งเดิมคือนับถือผี (ศาสนาผี) ศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ โดยความเชื่อตามประเพณีนั้นชาวกะเหรี่ยงเชื่อว่าทุกสรรพสิ่งมีชีวิตดีลี้ลี้เป็นเจ้าของดูแลรักษาอยู่ ซึ่งจะเรียก รวม ๆ ว่า “บอสี” พิธีกรรมสะท้อนให้เห็นถึง สายใยความผูกพันระหว่างคนกับธรรมชาติอยู่ตลอดเวลาตอกย้ำให้เห็นถึงทัศนะที่ว่า มนุษย์กับธรรมชาติต้องพึ่งพิงอาศัยกัน การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ ได้รับความเคารพยำเกรงจากมนุษย์ ทั้งกรอบแนวคิดและการปฏิบัติเช่น “ต่าที ต่าเตาะ” (เทพเจ้าแห่งสังขาร หรือสิ่งสูงสุด ซึ่งจะสถิตทุกหนทุกแห่ง) ชาวกระเหรี่ยงมีความเคารพธรรมชาติมาก เพราะเป็นแหล่งบันดาลความอุดมสมบูรณ์ มาให้ สิ่งที่ชาวกระเหรี่ยงถือว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือเทวอารักษ์ ถือเป็นวิญญาณที่ดีควรยำเกรงและไม่ไปรบกวน หากฝ่าฝืนจะมีกฎที่ตกลงกันไว้มีบทลงโทษ ด้วยข้อกำหนดที่ใช้ปกครอง อีกทั้งยังเชื่อว่าถ้าใครทำผิด สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะลงโทษ เมื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบ มีบทลงโทษที่ชัดเจน จึงทำให้ชาวกระเหรี่ยงได้รับ

ขนานนามว่า เป็นผู้ที่ดีดูแลอย่างสมบูรณ์ (Department of Social Development and Welfare, Ministry of Social Development and National Security, 2012)

ภาพที่ 1 บ้านเรือนของชาวกระเหรี่ยงโป อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ที่มา: Department of Public Welfare, 2000

ลักษณะครอบครัว ครอบครัวถือว่าเป็นสถาบัน พื้นฐานของคนทุกกลุ่มในสังคมเพราะชีวิตเริ่มจากครอบครัว โดยที่ครอบครัวทำหน้าที่อบรมสั่งสอน สมาชิกใหม่ของครอบครัวเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ เช่นเดียวกับครอบครัวทั่ว ๆ ไป ครอบครัวกะเหรี่ยงหรือปกาเกอะญออยู่ด้วยกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันทั้งในบ้านและนอกบ้าน มีการแบ่งบทบาทหน้าที่ของหญิงชาย ผู้หญิงทำงานบ้าน หุงข้าว ตำข้าว ตักน้ำ ทำอาหาร เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ และ เก็บผัก หักฟืน ส่วนผู้ชายส่วนใหญ่จะเป็นงานนอกบ้านซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้กำลัง เช่น ไปไร่ไปนา ไถนา ล้อมรั้ว ต้อนวัวควายกลับบ้าน ตัดไม้ สร้างบ้าน เป็นต้น ส่วนงานอื่น ๆ ที่สามารถช่วยกันได้อีกก็จะช่วยกันไป เนื่องจากชาวปกาเกอะญอจะนับถือวิญญาณบรรพบุรุษทางฝ่ายหญิง ครอบครัวจึงถือวิญญาณบรรพบุรุษทางฝ่ายหญิงหรือฝ่ายแม่ด้วย แม้ว่าการสร้างบ้านเป็นหน้าที่ของผู้ชาย แต่จะถือว่าบ้านจะ

เป็นของฝ่ายหญิง หากสามีตายไม่ต้องรื้อบ้านทิ้ง แต่ถ้าภรรยาตายจะต้องมีการรื้อบ้านทิ้ง

การแต่งกายปัจจุบันกลุ่มกะเหรี่ยงยังคงสวมใส่เครื่องแต่งกายประจำเผ่า ในวิถีชีวิตยังคงรักษาลักษณะร่วมที่แสดงออกถึงสถานะของหญิงสาวและแม่หญิงแม่เรือนเช่นเดียวกัน คือหญิงทักวียที่ยังไม่ได้แต่งงาน ต้องสวมชุดยาวกรอมข้อเท้าสีขาว เมื่อแต่งงานแล้วจะต้องเปลี่ยนมาสวมใส่เสื้อ และผ้าถุงคนละท่อนกันเท่านั้น ห้ามกลับไปสวมใส่ชุดยาวสีขาว ส่วนผู้ชายทั้งกลุ่มกะเหรี่ยงโปและสะกอ แถบจังหวัดภาคเหนือมักสวมใส่กางเกงสีดำ สีนํ้าเงิน สีกกรมท่า ในแถบจังหวัดตาก อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ มักสวมผ้าสโหรง ลักษณะผู้ชายวัยหนุ่มใช้สีแดงทุกกลุ่ม แต่มีลวดลายมากน้อยต่างกัน ผู้ชายสูงอายุจะสวมเสื้อสีขาว การแต่งกายของกะเหรี่ยงที่ยังคงสวมใส่เครื่องแต่งกายประจำเผ่า ในวิถีชีวิตปกติมีเพียงกลุ่มโป และสะกอเท่านั้น ส่วนกลุ่มคะยา และตองสัวไม่สวมใส่ชุดประจำเผ่าในชีวิตประจำวันแล้ว กระเหรี่ยงแต่ละกลุ่มนอกจากจะมีการแต่งกายที่แตกต่างกัน กระเหรี่ยงกลุ่มเดียวกันแต่อยู่ต่างพื้นที่ก็มีลักษณะการแต่งกายไม่เหมือนกันด้วย เช่น กะเหรี่ยงโปแถบอำเภอมะละเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่งกายมีสีสันมากกว่า แถบอำเภอสอด จังหวัดเชียงใหม่ หญิงกะเหรี่ยงสะกอแถบจังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอมะแจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ตกแต่งเสื้อมีลวดลาย หลากหลาย และละเอียดมากกว่า แถบจังหวัดตาก หรือกะเหรี่ยงโปแถบจังหวัดราชบุรี มีลวดลายตกแต่งเสื้อผ้าแตกต่างจากแถบภาคเหนือ (Sawadee, n.d.)

ภาพที่ 2 การแต่งกายกะเหรี่ยงสะกอ วัดพระบาทห้วยต้ม
อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน
ที่มา: Ratanakul & Burusphat, 1995

ภาพที่ 3 การแต่งกายของหญิงสาวที่ยังไม่ได้แต่งงาน
จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ที่มา: Department of Social Development and Welfare,
Ministry of Social Development and National Security, 2012

ภาพที่ 4 การแต่งกายของหญิงแม่เรือน จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ที่มา: Department of Social Development and Welfare,
Ministry of Social Development and National Security, 2012

การทอผ้าจากวิถีชีวิตดั้งเดิมจะมีการทอผ้าขึ้นใช้เอง มีขั้นตอนการทอมีรายละเอียดตั้งแต่การเตรียมเส้นด้าย ชาวกระเหรี่ยงจะใช้ด้ายที่ทำจากใยฝ้ายที่ทุก

ครัวเรือนได้ปลูกไว้ นิยมปลูกฝ้ายพื้นเมืองแบ่งเป็นสองชนิดคือ ฝ้ายตุ่นเป็นฝ้ายที่มีปุยเป็นสีน้ำตาลอ่อน ฝ้ายขาวเป็นฝ้ายที่มีปุยสีขาว มีฝ้ายหลวงและฝ้ายน้อย นำฝ้ายมาปั่นให้เป็นเส้นด้าย จากนั้นนำไปย้อมสีด้วยสีธรรมชาติ ได้แก่ สีเหลือง จากขมิ้น (เส้ยอ) สีกรมท่า จากคราม (นอฮา) เขียวตองอ่อน จากเปลือกเพกา การย้อมสีจากธรรมชาติจะมีวิธีแตกต่างกันไปตามเทคนิคให้สีติดดี เช่นขมิ้นต้องผสมปูนแดงที่กินกับหมาก หรือปูนขาว ข้อห้ามในการย้อมห้ามย้อมผ้าในวันขึ้น 15 ค่ำหรือแรม 15 ค่ำ ห้ามย้อมผ้าในวันที่มีคนตายในหมู่บ้าน ห้ามย้อมผ้าในขณะที่ตั้งครุฑจนกว่าจะคลอดบุตร หลังจากที่ย้อมผ้าแล้วเตรียมนำมาขึ้นเครื่องทอ เครื่องทอจะเป็นการทอด้วยกี่เอว การทอแบบมัดเอวผ้าจะมีหน้าแคบ ถ้าต้องการผืนใหญ่ก็จะนำมาต่อกัน ประกอบเป็นผืนผ้าแบ่งเป็นการทอแบบผ้าพื้นธรรมดาหรือการทอลายขัด ทอเป็นลวดลาย

ภาพที่ 5 การทอผ้าด้วยกี่เอวหญิงแม่เรือน

ภาพที่ 6 การทอผ้าด้วยกี่เอวหญิงที่ไม่ได้แต่งงาน

ผ้าที่ทอด้วยกี่เอวสามารถประดิษฐ์ลวดลายในเนื้อผ้า ลวดลายสลับสี ลวดลายจก ลวดลายขีด ลวดลายแทรกวัสดุอื่นมีความละเอียดสวยงาม สีสันสดใส การตกแต่งอีกรูปแบบหนึ่งคือการปัก ประดิษฐ์ลวดลายเป็นการทำลวดลายปักบนผืนผ้าให้สวยงามด้วยการปักจากลูกเดือยจากเส้นด้าย ส่วนใหญ่จะเป็นกะเหรี่ยงสะกอ ส่วนหญิงชาวกะเหรี่ยงโป่มักตกแต่งด้วยการทอมากกว่าการปัก ลวดลายปักประดิษฐ์ของชาวสะกอ ส่วนใหญ่เป็นการลอกเลียนจากธรรมชาติ ลักษณะลวดลาย จากการสัมภาษณ์ นางกัลยาพัชร รัตนวันต์ชาญสิน ชาวกระเหรี่ยงสะกอ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 41 ปี วันที่ 10 มิถุนายน 2562 กล่าวว่า ลวดลายผ้าปักของกลุ่มสะกอ ได้แก่ ลายสิ่วหรือลายตัวบั้ง ลายทูลูคะ ลายกระบอกน้ำเต้า ลายกะปอจื่อ ลายขาแมงมุม ลายโจ้เป ลายผีเสื้อ ลายพะโคะกิ ลายงูเหลือม ลายเบหมื่อ ลายผีเสื้อตัวเมีย ลายเบควา ลายผีเสื้อตัวผู้ ลายเสือกอ่าพอลายดอกมะเขือพวง ลายเก่อเปหมื่อนื้อ ลายเก่อเปเผล่อ ลายมะเขือพวง ลายชะแอ๊ะ ลายแบ่ง ลายโยฮ่อกือ ลายเกล็ดนึ่ง ลายเขมิกอ ลายดอกขบา สามารถแสดงลวดลายปักของกลุ่มสะกอ ได้ดังต่อไปนี้

ลายโจ้เป ลายผีเสื้อ

ลายสิ่วลายตัวบั้ง

ลายกะปอจื่อ

ภาพที่ 7 ลวดลายการทอผ้าลายต่างๆ

ลายโตะกิ ลายงูเหลือม

ลายผีเสื้อตัวผู้

ลายผีเสื้อตัวเมีย

ภาพที่ 8 ลวดลายการทอผ้าลายต่างๆ

ลวดลายปักกลุ่มนี้สื่อถึงวิถีการดำรงชีวิตที่ผูกพันกับวิถีธรรมชาติ ความอุดมสมบูรณ์การนำสิ่งรอบตัวมาออกแบบบนพื้นผ้ามีสีสันสวยงามลวดลายสื่อถึงการเคารพธรรมชาติความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การเคารพธรรมชาติที่เชื่อกันว่าธรรมชาติ กับมนุษย์สามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความสมดุล เช่น มีป่า ก็มีลำธารใส มีผู้หญิงก็มีผู้ชาย และยังเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์สถิตอยู่ในสถานที่ต่าง ๆ คอยปกป้องรักษาให้อยู่เย็นเป็นสุข ลวดลายปักผ้าของกะเหรี่ยงกลุ่มสะกอ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ มีลวดลายที่ปักด้วยลูกเดือย ฝ้ายสี มีความหมายรวบรวมได้หกลวดลายดังต่อไปนี้

1. ลายดอกมะเขือพวง ลายเสือกอกข้าพอ หมายถึงครอบครัวที่มีลูกหลานหลายคน ครอบครัวที่มีความสุข มีฐานะดี มีพลัง ป้องกันศัตรู เป็นสัญลักษณ์ในการสืบทอดขยายเผ่าพันธุ์ที่ดีเหมือนมะเขือพวง

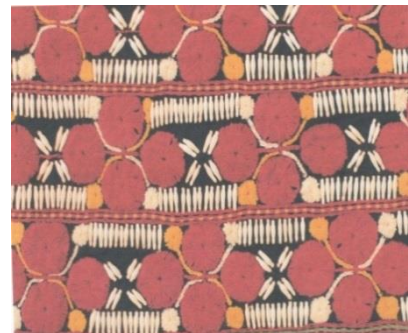
ภาพที่ 9 ผ้าทออำเภอกัลยาณิวัฒนา ลายดอกมะเขือพวง
ลายเสือกอกข้าพอ

2. ลายเก๋อเปเหมือนือ หมายถึงความเป็นผู้หญิง ต้องมีความคิดรู้จักการพัฒนาตนเอง ละเอียดรอบคอบ สีที่ใช้ปักมี 4 สีคือ สีแดง สีเหลือง สีขาว สีดำ อีกทั้งหมายถึงผู้หญิงที่ขึ้นาลูกหลานเข้าวัด เข้าโบสถ์ให้มีคุณธรรม เป็นผู้ที่เข้มแข็งภายนอกแล้วดูอ่อนโยนภายใน

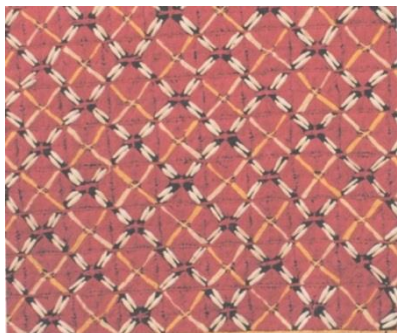
ภาพที่ 10 ผ้าทออำเภอกัลยาณิวัฒนา ลายเก๋อเปเหมือนือ

3. ลายเก๋อเปเปล่หรือเก๋อเปโพไฟลายมะเขือพวง สื่อถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันชาวกะเหรี่ยง จะใช้ภาษาพูด การรู้จักกันเหมือนครอบครัวเดียวกัน ละเอียดรอบคอบ สีที่ใช้ปักลูกเดือย สีมีความหลากหลาย อีกทั้งจะปักลวดลายเป็นวงกลมรวมกันเป็นวง

ภาพที่ 11 ผ้าทออำเภอกัลยาณิวัฒนา ลายเก๋อเปเปล่หรือเก๋อเปโพไฟ
ลายมะเขือพวง

4. ลายชะแอ๊ะ เป็นลายผ้าที่แสดงถึงความเมตตา ความละเอียด ผู้ที่สวมใส่จะแสดงถึงความอ่อนโยนส่วนใหญ่จะใส่ในงานมงคล เช่นวันแต่งงาน ผู้เฒ่าผู้แก่เชื่อว่าหญิงสาวถ้าได้ใส่ผ้าปักชุดนี้จะมีความเจริญรุ่งเรืองในครอบครัว ลูกเดือยและดอกไม้ เหมือนการตกแต่งหน้าขยายพันธุ์

ภาพที่ 12 ผ้าทออำเภอกัลยาณิวัฒนา ลายชะแอ๊ะ ลายลูกเต๋อย และดอกไม้

5. ลายโยฮ้อก๊อ ลายเกล็ดนึ่งม ตัวนึ่งมเป็นสัตว์ที่อายุยืน เกล็ดนึ่งมชาวปกากะญอ ใช้เป็นยารักษาโรคได้อีกทั้งป้องกันภูตผีปิศาจ เครื่องราง ผู้ที่สวมใส่ลายเกล็ดนึ่งมจะอายุยืนไม่เจ็บไม่ไข้ มีสุขภาพดี

ภาพที่ 13 ผ้าทออำเภอกัลยาณิวัฒนา ลายโยฮ้อก๊อ ลายเกล็ดนึ่งม

6. ลายเขมิกอ ลายดอกขบา หมายถึง ความเป็นระเบียบเรียบร้อยความหนักแน่นในการดำรงชีวิตไม่หลงเชื่อคนง่าย ซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่นไม่ว่าต่อหน้าหรือ ลับหลัง เลียนแบบลายมาจากกลีบดอกขบาที่มีสีกลีบขึ้นด้วยลูกเต๋อยสีแฉกอาจมีเกสร เน้นสีแดงเป็นหลัก แสดงถึงความหนักแน่นการเป็นผู้นำที่กล้าหาญเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่เสียสละแม้จะต้องเสียเลือดก็ยอมเพื่อชาติ และชนเผ่า

ภาพที่ 14 ผ้าทออำเภอกัลยาณิวัฒนา ลายเขมิกอ ลายดอกขบา

นอกจากความสวยงามของ เทคนิคการจก การขีด การกะลั่ง การปัก บนผืนผ้าของชาวกระเหรี่ยงแล้วยังมีเทคนิคการมัด ที่ชาวกระเหรี่ยงสะกอ และกระเหรี่ยงโป เรียกเส้นที่มัดหมี่ย้อมว่า ลู่คิ หรือ หลื่อคิ (ลู่-หลื่อ หมายถึงเส้นด้าย , คิ หมายถึงการมัดเป็นเปลาะ ๆ หรือเป็นปล้อง ๆ) การเรียกผ้าชิ้นที่ทอสลับลวดลายมัดหมี่ว่า หนึคิ หรือโนคิ (หนึ-นิ หมายถึงผ้าถุง) ลวดลายมัดหมี่ในกลุ่มกระเหรี่ยงจะใช้เพียงประกอบ ในผืนผ้าชิ้นของหญิงแต่งงานแล้วเท่านั้น เคยมีการใช้ลวดลายมัดหมี่ในโลงศพผู้ชาย แต่ในปัจจุบันจะลดน้อยลงไป กลุ่มสะกอนิยมใช้ลวดลายมัดหมี่แตกต่างจากผ้าชิ้นกระเหรี่ยงโป โดยจะเห็นได้จากเนื้อที่ที่แทรกสลับลงไปถึงทกริ้ว แต่ละริ้วกว้าง 5-6 เซนติเมตรและยังเพิ่มริ้วขนาดเล็ก ๆ สลับลงไปเป็นช่วงตามแต่ผู้ทอจะเห็นว่าสวยงาม ส่วนใหญ่นิยมย้อมด้วยสีจากต้นโค๊ะ

ภาพที่ 15 ผ้าทอเทคนิคการมัดหมี่ อำเภอกัลยาณิวัฒนา

ภาพที่ 16 ผ้าทอเทคนิคการมัดหมี่ อำเภอกัลยาณิวัฒนา

ในสถานการณ์ปัจจุบัน นับว่าผ้าทอกะเหรี่ยงได้รับ กระแสนิยมด้วยการประชาสัมพันธ์ให้รักในวิถีชีวิตจะเห็นได้จากการจัดองค์ความรู้จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน การมองเห็นคุณค่า ความสวยงามผ่านผืนผ้าทอของชาวกะเหรี่ยงทั้งกะเหรี่ยงสะกอ ที่เรียกขานตนเองว่าปกาเกอญอ และกะเหรี่ยงโป ที่เรียกขานตนเองว่าโพร่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเรียกขานตามความชอบของแต่ละชาติพันธุ์ ประกอบกับบทสัมภาษณ์แม่ครูสมศรี ปรีชาอุดมการณ์ อายุ 51 ปีชาวกะเหรี่ยงสะกอ ชาวอำเภอแม่แจ่มได้กล่าวว่า การเรียกขานนามชนเผ่าว่าชื่ออะไรขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของแต่ละบุคคล การสังเกตว่าผ้าผืนไหนเป็นกะเหรี่ยงสะกอ ผืนไหนเป็นกะเหรี่ยงโป คุณกัลยาพัชร ธนวันต์ชาญสิน ชาวกะเหรี่ยงสะกอ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่ อายุ 41 ปี ได้ให้ข้อมูลว่าเสื้อสตรีที่ยังไม่แต่งงานจะสวมชุดสีขาวยาวกรอมเท้า สตรีที่แต่งงานแล้วจะสวมเสื้อ และผ้าถุง ถ้าเป็นกะเหรี่ยงโพลายปักผ้า ลายปักลูกเต๋อย ลายจก ลายขีด ลายล้วง จะปรากฏท่อนบนของเสื้อ ถ้าเป็นกะเหรี่ยงสะกอ ลายปักผ้า ลายปักลูกเต๋อย ลายจก ลายขีด ลายล้วง จะปรากฏด้านล่างของตัวเสื้อ ผ้าซิ่นหรือผ้าถุงจะมีลักษณะมัดหมี่ ผสมการทอตลอดลายคล้ายคลึงกัน ลวดลายที่ใช้สื่อถึงความหมายถึงสิ่งมงคล ความสามัคคี การรักในชาติพันธุ์ของตนเอง สีสันสวยงาม

ภาพที่ 17-18 ผ้าทอสตรีที่แต่งงานแล้ว ของชาวกะเหรี่ยงสะกอ และกะเหรี่ยงโป (ภาพซ้ายกะเหรี่ยงโป ภาพขวา กะเหรี่ยงสะกอ)

ภาพที่ 19 การแต่งกาย ของชาวกะเหรี่ยงโป ที่มา: Department of Social Development and Welfare, Ministry of Social Development and National Security, 2012

ภาพที่ 20 การแต่งกาย ของชาวกะเหรี่ยงสะกอ อำเภอกัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 21 การออกแบบผลิตภัณฑ์ถุงย่ามที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

เทคนิคของการสร้างลวดลายเอกลักษณ์ต่าง ๆ บนผืนผ้า ในปัจจุบันกระแสแฟชั่นการใช้ประโยชน์จากผ้าทอสะท้อนให้เห็นถึงความรักในธรรมชาติ เน้นผ้าที่สวมใส่แล้วปลอดภัย อนุรักษ์ธรรมชาติ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นความสำคัญของผืนผ้ากะเหรี่ยงที่ยังคงตอบโจทย์กระแสความนิยมในปัจจุบัน ผ่านรูปแบบเสื้อผ้าแนวประยุกต์ ร่วมสมัย ใช้ชีวิตได้จริง ใส่เดินห้างสรรพสินค้า ใส่แนวอนุรักษ์ ใส่ตามกระแสแฟชั่นวัยรุ่น ใส่ในโอกาสพิเศษ มนต์เสน่ห์ผ้าทอยังคงไม่เลือนหาย อีกทั้งยังเป็นจุดที่ให้อุณหภูมิที่ไปทำงานที่ห่างไกลกลับมาสานต่อภูมิปัญญาแห่งภูเขา สืบต่อองค์ความรู้การทอสร้างรายได้ ผ่านงานออกแบบร่วมสมัย ผสมแนวอนุรักษ์ เป็นสินค้าที่หลากหลาย ยกตัวอย่าง เช่น นำผืนผ้าทอมาดัดแปลงเป็นกระเป๋าย่าม ออกแบบและตกแต่งด้วยวัสดุธรรมชาติ เป็นสินค้าอีกชนิดหนึ่งที่สร้างรายได้ให้กับชนเผ่าพอยู่พอกิน สร้างสรรค์ความสวยงามบนผืนผ้าแห่งขุนเขา คงเรื่องราวที่ทรงคุณค่าได้อย่างสวยงามในโลกยุคโลกาภิวัตน์

ภาพที่ 22 การแต่งกายด้วยผ้ากะเหรี่ยงประยุกต์ในชีวิตประจำวัน

บทสรุป

กะเหรี่ยงกลุ่มสะกอและกะเหรี่ยงโป ในทุกจังหวัด ยังคงรักษาลักษณะร่วมที่แสดงสถานะของหญิงสาว หญิงแม่เรือนเช่นเดียวกัน คือหญิงทอผ้าที่ยังไม่ได้แต่งงาน ต้องสวมชุดยาวกรอมเท้าสีขาว เมื่อแต่งงานแล้วจะต้องเปลี่ยนมาสวมใส่เสื้อและผ้าถุงคนละท่อนเท่านั้น ห้ามกลับ ไปสวมใส่ชุดยาวสีขาวอีก ชุดสีขาวจะแจกให้บุคคลภายนอกเรือน จะไม่มอบให้น้องสาวในเรือน เพราะถือว่า จะไม่ได้แต่งงาน ส่วนผู้ชายมักสวมเสื้อสีแดงทุกกลุ่ม กางเกงสีดำ และสีน้ำเงินหรือสีกรมท่า เครื่องประดับสตรีประเภทสร้อยคอจะใช้ลูกปัดสีแดง สีส้ม สีขาว สีน้ำเงิน สีเหลือง ต่างหูเรียกว่าลานหู มีลักษณะคล้ายลำโพง ผู้ชายจะมีเครื่องประดับคือถุงย่ามที่ฝ่ายหญิงทอให้ในวันแต่งงาน

ชนชาติพันธุ์กะเหรี่ยง มีวิถีการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย พึ่งพาธรรมชาติ จะเห็นได้จากลวดลายที่สวยงามบนผืนผ้าที่ถักทอ จก ล้วง มัดหมี่ ย้อมสีธรรมชาติจากเปลือกไม้ เทคนิคการทอด้วยกี่เอว รังสรรค์ลวดลายอันเป็นมงคลต่อผู้สวมใส่ ผ่านการสืบทอดทางภูมิปัญญาดั้งเดิมจากบรรพบุรุษ ทำให้ผืนผ้าแห่งชาติพันธุ์กะเหรี่ยงมีความสวยงาม วิจิตร ทรงคุณค่า ควรต่อการอนุรักษ์ สืบทอดให้คงอยู่ตลอดไป แต่ด้วยภาวะทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของสังคมเมืองในปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงของสังคมชนเผ่ากะเหรี่ยงเช่นเดียวกัน ปัจจุบันมีชุมชนเผ่ากะเหรี่ยงในหลาย ๆ พื้นที่ที่มีการทอผ้าน้อยลง ผ้าชิ้นที่ใช้สวมใส่ในชีวิตประจำวันนิยมซื้อหาจากท้องตลาดมาสวมใส่แทน เพื่อความสะดวกและง่ายต่อการดำเนินชีวิต แต่ก็ยังมีชุมชนกะเหรี่ยงอีกหลายพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มกะเหรี่ยงบนดอยสูงที่ยังทอผ้าด้วยตัวเองเพื่อใช้สวมใส่ในครอบครัว และใช้สำหรับพิธีสำคัญตามวัฒนธรรมของชนเผ่า ที่เชื่อมโยงเรื่องราวความเป็นมา

ตั้งแต่อดีตในการสร้างสรรค์ลวดลายผ้าที่ได้แรงบันดาลใจมาจากธรรมชาติรอบตัวเอง ต้นไม้ ดอกไม้ แมลง สื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา นำมาเป็นต้นแบบลวดลายที่สลับสีเส้นที่สดใสปราณีตบรรจง เป็นผืนผ้าทั้งดงามและยังคงเอกลักษณ์ที่สะท้อนวิถีแห่งชนเผ่าไว้อย่างเหนียวแน่นกว่ากลุ่มชาติพันธุ์อื่นมาจนถึงปัจจุบัน

Reference

- Department of Social Development and Welfare, Ministry of Social Development and National Security. (2012). *Karen*. Bangkok, Thailand: kitjakanrongpim office.
- Department of Public Welfare Ministry of Labor and Social Welfare. (2000). *Tribal fabrics*. Bangkok Thailand, thailand: Ramthai Place Printing.
- Ratanakul, S. & Burusphat, S. (1995). *Encyclopedia of Karen ethnic groups*. Bangkok, Thailand: Sahathammic Printing.
- Sawadee. (n.d.). *Hill Tribes in Thailand*. Retrieved from <https://www.sawadee.com/thailand/hilltribes/>